

Klima- og energiplan 2024-2036 - 1. gangs behandling

Utvalg	Utvalgssaksnr.	Møtedato
Formannskapet	2024/70	27.11.2024

Vedlegg

- 1 Planforslag KEP Åmot_ 1. gangsbeh_14112024

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

Formannskapet i Åmot kommune vedtar å sende ut Klima- og energiplan for Åmot kommune 2024 – 2036 til offentlig høring i 8 uker. Høringsfrist er den 27. januar 2025.

Formannskapets behandling i møte 27.11.2024:

Fellesforslag fra formannskapet:

Det utarbeides en prioritering på de viktigste områder vi har i Åmot som skal bidra til å realisere ambisjonen på utslipp angitt i klima og energiplanen. Dette vedlegges høringsbrev som følger plandokumentet, og inngår som en del av høringen

Votering: Enstemmig vedtatt

Vedtak i Formannskapet 27.11.2024:

Formannskapet i Åmot kommune vedtar å sende ut Klima- og energiplan for Åmot kommune 2024 – 2036 til offentlig høring i 8 uker. Høringsfrist er den 27. januar 2025.

Det utarbeides en prioritering på de viktigste områder vi har i Åmot som skal bidra til å realisere ambisjonen på utslipp angitt i klima og energiplanen. Dette vedlegges høringsbrev som følger plandokumentet, og inngår som en del av høringen

Bakgrunn

Året 2024 er det varmeste år siden global måling av gjennomsnittlig temperatur begynte, og de fleste er enig om at økningen i temperaturen er menneskeskapt.

Klimaet har endret seg drastisk de siste tiår. Populært sier man at klimaet er blitt: «Varmere, villere og våtere»; Temperaturen øker, snø og is smelter, jordskred og flom, havet stiger og blir mer surt og skogen brenner. Sårbare arter og økosystemer forsvinner. Klimaendringene blir kraftigere i årene som kommer.

I Norge slipper hver person i gjennomsnitt ut 7,6 tonn CO₂ hvert år – i gjennomsnitt slipper alle mennesker i verden ut 4,5 tonn CO₂ hvert år (*Kilde: Global Carbon Project 2021*)

Klimaendringene er ikke noe som bare angår andre, det angår deg og meg. Klimaendringene kan være vanskelig å forholde seg til - det er dystre utsikter om ikke vi tar ansvar og handler. Spørsmålet er: Hva kan det enkelte menneske gjøre med det?

Nesten all menneskelig aktivitet krever energi. Fornybar energi står for ca. 17 % av det totale energiforbruket i verden. Det er viktig at energien vi bruker kommer fra fornybare, utslippsfrie energikilder for å skape bærekraftige byer og samfunn, og begrense klimaendringene. Mer bruk av fornybar energi krever endring og mer bevist bruk av energi. Dette gjelder for Åmot kommune, som organisasjon, den enkelte innbygger, husstand, næringslivet, Høgskolen, Forsvaret osv.

Åmot kommune utarbeidet egen plan for klima og energi for perioden 2009-2014. Den hadde status som kommunedelplan og ble vedtatt i Kommunestyret den 24. juni 2009.

Gjennom kommunal planstrategi 2016 – 2020 for Åmot kommune ble det vedtatt at rullering av gjeldende klima- og energiplan skulle gjennomføres i planperioden.

Sammen med Sør-Østerdalsregionen (Stor-Elvdal, Trysil, Elverum, Engerdal, Åmot og Våler kommuner) hadde vi oppstart på revidering av gjeldende Klima og energiplaner i 2018. Forslag til planprogram ble sendt ut på høring høsten 2018 og formannskapet i Åmot kommune vedtok planprogrammet den 13. januar 2019. Jobben med planen sto mer eller mindre stille inntil våren 2023, hvor ny koordinator og prosjektleder i Sør-Østerdal interkommunale politiske råd (SØIPR) ble ansatt. I dialog med Statsforvalteren i Innlandet ble det enighet om at vi ikke trengte å presentere et nytt forslag til planprogram så lenge vi ikke foretok noen endringer av innhold i planprogrammet fra 2019.

I Åmot kommune er det Sektor for samfunnsutvikling – enhet for landbruk, som har ansvar for å koordinere arbeidet med planutarbeidelsen for Klima- og energiplanen på tvers av sektorer og enheter i hele organisasjonen. Dette har skjedd i nært samarbeid med prosjektleder i SØIPR. Det er i prosessen opprettet en arbeidsgruppe for klima- og energiarbeid, som består av representanter fra de ulike sektorer og enheter i kommunen slik at vi har et bredt faglig fundament i forbindelse med klima- og energiarbeid.

Revidert Klima- og energiplan skal ses i sammenheng med Åmot kommunes nylig vedtatte Kraftstrategi.

Miljødirektoratet sier at uten økt innsats fra kommuner og fylkeskommuner, vil det bli svært vanskelig å oppnå nødvendige utslippsreduksjoner fra mot år 2030 og nærmest umulig å nå målet om lavutslippssamfunn i 2050

Åmot kommune har som målsetting å redusere sine utslipp og sitt klimafotavtrykk med 55 % innen 2030 (sammenlignet med referanseåret 1990).

Vurdering

God klima- og energiplanlegging bidrar til at kommunen får gjennomført samfunnsøkonomisk lønnsomme tiltak. Planprogrammet skal som minimum beskrive formålet med klima- og energiplanlegging, planprosessen og opplegg for medvirkning – det er jf. bestemmelsene i Plan- og bygningsloven §§ 4–1 og 11-13. Som nevnt over ble planprogrammet vedtatt 13. januar 2019, nå gjenstår det å presentere og få vedtatt Klima- og energiplan 2024-2036.

I Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning står det i § 1:

Kommunene, fylkeskommunene og staten skal gjennom planlegging og øvrig myndighets- og virksomhetsutøvelse stimulere til, og bidra til reduksjon av klimagassutslipp, samt økt miljøvennlig energiomlegging. Planleggingen skal også bidra til at samfunnet forberedes på og tilpasses klimaendringene (klimatilpasning).

Klimatilpasning og utslippsreduksjoner må sees i sammenheng der det er relevant. Det er viktig å planlegge for løsninger som både reduserer utslippene og reduserer risiko og sårbarhet som følge av klimaendringer.

Formålet med planretningslinjene er å:

- a. sikre at kommunene og fylkeskommunene prioriterer arbeidet med å redusere klimagassutslipp, og bidra til at klimatilpasning ivaretas som hensyn i planlegging etter plan- og bygningsloven.*
- b. sikre mer effektiv energibruk og miljøvennlig energiomlegging i kommunene.*
- c. sikre at kommunene bruker et bredt spekter av sine roller og virkemidler i arbeidet med reduksjon av klimagassutslipp og klimatilpasning, og bidra til avveining og samordning når utslippsreduksjon og klimatilpasning berører eller kommer i konflikt med andre hensyn eller interesser.*

Kommunen har en viktig rolle i arbeidet med å få befolkningen til å medvirke i utviklingen av lokalsamfunnet og for å lage partnerskap mellom kommunen, næringslivet, og befolkningen.

Gjennom regionsamarbeidet med Elverum kommune og SØIPR deltar Åmot kommune som partner i prosjektet «*Supporting the integration of New European Bauhaus values and principles into regional planning processes*». Det er fem andre land i Europa som er representert i prosjektet; Litauen, Belgia, Italia, Irland og Bulgaria. New European Bauhaus (NEB) bygger på prinsippene til European Green deal som er en helhetlig plan og strategi for hvordan EU skal bli verdens første klimanøytrale kontinent. Ambisjonen er å omstille hele økonomien til å bli bærekraftig. Dessuten skal det kuttes kraftig i klimagassutslipp, i tråd med Parisavtalen. European Green deal legger opp til en vid bruk av ulike virkemidler, fra dialog og samarbeid til lovgivning og regulering.

NEB er sentrert rundt de tre verdiene; estetikk, bærekraft og medvirkning, og oppfordre til en arbeidsform karakterisert av inkluderende prosesser, og deltakelse på tvers av ulike nivåer.

NEB prinsippene omfatter:

- **Estetikk**, inspirert av kunst og kultur, som svarer på behov ut over funksjonalitet.
- **Bærekraftig**, i harmoni med naturen, miljøet, og planeten vår.
- **Medvirkning**, som oppmuntre til dialog på tvers av kulturer, disipliner, kjønn og alder.

I forbindelse med leder- og medarbeiderutviklingsprogrammet i Åmot kommune 2023-2024 ble ledere og medarbeidere introdusert for begrepet «1.0, 2.0 og 3.0 kommune». Det betyr kort beskrevet:

- 1.0 Kommune – Kommunen bestemmer «ovenfra-og-ned»
- 2.0 Kommune – Brukerne bestemmer. «Kommunen bærer deg gjennom livet»
- **3.0 Kommune** – Vi bestemmer sammen. «Hva skal vi få til i fellesskap i dag?»

Fra kommune 1.0 – 3.0

Kilde: Sevje Utvikling

I en samskapende kommune - 3.0 Kommune - skapes fremtiden gjennom nye former for dialoger både internt i egen organisasjon og med eksterne samarbeidspartnere og interesser. En slik dialog kan gi flere perspektiver og muligheter for nye handlinger, som for eksempel og i dette tilfelle, utarbeidelse av en klima- og energiplan.

New European Bauhaus og 3.0 Kommuner har flere likhetstrekk, særlig når det gjelder mål om bærekraft, innovasjon og samfunnsutvikling. Her er noen fellestrekk:

1. **Bærekraft**: New European Bauhaus-initiativet fokuserer sterkt på bærekraftige løsninger som er estetisk tiltalende og inkluderende. Dette kan sammenlignes med 3.0 kommuner som ofte prioriterer bærekraftige utviklingsmål og ønsker å skape grønnere, mer bærekraftige lokalsamfunn.

2. **Innovasjon og teknologi:** New European Bauhaus søker å integrere teknologi og kunst for å skape nye løsninger og opplevelser. Kommuner 3.0 kan også være innstilt på å bruke teknologiske innovasjoner for å forbedre tjenester og livskvaliteten for innbyggerne, noe som speiler Bauhaus' tverrfaglige tilnærming.
3. **Samfunnsdeltakelse og inkludering:** Begge konseptene legger vekt på bred samfunnsdeltakelse. New European Bauhaus oppfordrer til engasjement fra borgere i designprosessen, noe som kan sammenlignes med hvordan 3.0 kommuner kan arbeide mot mer åpne og inkluderende prosesser for innbygger deltakelse.
4. **Estetikk og livskvalitet:** New European Bauhaus fremmer kombinasjonen av funksjonalitet og estetikk for å forbedre livskvaliteten. Dette samsvarer med 3.0 kommuner som søker å skape miljøer hvor estetiske og funksjonelle hensyn balanseres for å forbedre innbyggernes daglige liv.
5. **Holisme (alt henger sammen med alt) og integrerte tilnærminger:** Begge initiativene ser på samfunnsutvikling på en holistisk måte, der ulike sektorer og disipliner integreres for å oppnå overordnede mål om en bedre fremtid.

Ved å utnytte disse likhetstrekkene kan kommuner som ønsker å ta i bruk New European Bauhaus-ideene og endre seg til 3.0 Kommune, utvikle strategier som harmoniserer estetisk, bærekraft og medvirkning.

Det er vår oppgave å «oversette» NEB – prinsippene og 3.0 Kommune til Åmot samfunnet og ta prinsippene og metodene i bruk i forbindelse med utarbeidelsen av Klima- og energiplanen.

Klima- og energiplanen i Åmot kommune tar utgangspunkt i FN,s bærekraftsmål. Bærekraftig utvikling handler om å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge framtidige generasjoners muligheter til å dekke sine. Bærekraftsmålene reflekterer de tre dimensjonene i bærekraftig utvikling: klima og miljø, økonomi og sosiale forhold.

Alle bærekraftsmålene er tett sammenvevd, og de påvirker hverandre gjensidig. I Klima- og energiplanen for Åmot kommune har vi valgt å bruke 2 av FN's 17 bærekraftsmål:

- Bærekraftsmål nr. 7 – **Ren energi til alle**
- Bærekraftsmål nr. 13 – **Stoppe klimaendringene**

Oppbygging og innhold i Klima- og energiplanen

For at Åmot kommune skal nå målsettingen om å redusere sitt klimafotavtrykk med 55 % innen 2030, har vi valgt disse innsatsområdene som utgangspunkt i Klima- og energiplanen:

- Kommunens virksomhet
- Forbruk og avfall, vann og avløp (VA)
- Bærekraftige bygg, energiforbruk og produksjon
- Transport og arealplanlegging

- Jordbruk og matproduksjon
- Utslipp og opptak av klimagasser fra skog og annen arealbruk
- Næring
- Klimatilpasning og klimarisiko

Planen har en innledning som beskriver bakgrunnen for planen og hvorfor det er viktig at vi «bretter opp ermene» samt nasjonale, regionale og lokale klimamål. Hvert innsatsområde i planen har en innledning og beskriver videre utfordringer og hovedmål samt «hva skal vi gjøre?» - herunder delmål, strategi og indikatorer.

Medvirkningsplan

Plan og bygningsloven kapittel 5 omhandler medvirkning i planleggingen, som er minimumskrav. I forbindelse med utarbeidelsen av kommunens Klima- og energiplan vil vi gå lenger ved å benytte NEB-prinsippene og begrepet 3.0 kommune, som nevnt tidligere.

I Plan- og bygningsloven § 5-1 Medvirkning står det:

Enhver som fremmer planforslag, skal legge til rette for medvirkning. Kommunen skal påse at dette er oppfylt i planprosesser som utføres av andre offentlige organer eller private.

Kommunen har et særlig ansvar for å sikre aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging, herunder barn og unge. Grupper og interesser som ikke er i stand til å delta direkte, skal sikres gode muligheter for medvirkning på annen måte.

Hensikten er at alle som kan tenkes å ha interesser i en kommunedelplan, skal gis mulighet til å kunne uttale seg om planen i høringsperioden.

Når kommunen sender ut planer på høring benyttes adresseliste for plansaker. I tillegg vil vi sende ut Klima- og energiplanen til andre interessenter, som vi ser kan bidra og ta del i prosessen – det vil også omfatte kommunen internt. Vi vil også legge ut planen på kommunens hjemmeside samt legge den ut som et fysisk dokument i Åmot kommunes serviceskanne. Når planen er ferdig vedtatt, vil den bli tilgjengelig på kommunens hjemmeside.

Klimaendringene gjelder for alle, så alle må være med på laget. Det legges derfor opp til en større grad av medvirkning og involvering med for eksempel fremtidsverksted, workshops, folkemøter, bruk av sosiale medier og hjemmeside.

I og med at vi går inn i julemåneden vil høringen utvides fra 6 uker til 8 uker.

Aktivitetsplan for offentlig høring av Klima- og energiplan – Åmot kommune (KEPÅ):

Aktivitet	Dato eller periode	Merknader
Formannskapet i Åmot kommune	27/11-2024	KEPÅ legges fram for formannskapet, som vedtar å legge den ut til offentlig høring i 8 uker.
Offentlig høring av KEPÅ 2024 – 2036.	27/11-2024 til 27/01-2025	KEPÅ sendes til interessenter på «Adresseliste for plansaker»; lag, foreninger og næringsliv, offentlige instanser mv. KEPÅ sendes til alle sektorer og enheter internt i kommunen. Andre interesser som ikke er omfattet av ovenstående. Arrangere «Fremtidsverksted» og bruk av sosiale medier. KEPÅ legges ut på kommunens hjemmeside med mulighet til å gi innspill KEPÅ papirversjon legges i kommunens serviceskranke
Innspill fra høringsprosessen innarbeides i KEPÅ	Vinter 2025	Innspill vurderes og det vises i saken i hvilken grad de er tillagt betydning.
Ferdig KEPÅ legges fram til 2. gangs behandling i formannskap og endelig vedtak i kommunestyre	Vinter/vår 2025	
Oppstart av KEPÅ's handlingsdel	Vår 2025	Det er her jobben begynner og vil involvere alle i Åmot kommune – interne og eksterne deltakere

Videre arbeid med Klima- og energiplan

Den framlagte Klima- og energiplan har foreløpig ingen handlingsdel. Det anbefales at man først setter premissene i selve klima- og energiplanen og så jobber videre med handlingsdelen etter at planen er vedtatt, men etter samme arbeidsmetode som Klima- og energiplanen er utarbeidet etter.

Handlingsdelen er kanskje den viktigste del av planen, den skal legge til rette for videre arbeid og i detalj beskrive hvordan vi når målene for reduksjon av minst 55 % CO₂ innen 2033. Klima- og energiplanens handlingsdel skal legges inn i kommunens digitale styringsverktøy «Framsikt» og på den måte legge til rette for målrettet virksomhetsstyring.

Konklusjon

Kommunedirektøren anbefaler at Formannskapet i Åmot kommune vedtar å sende ut Klima- og energiplan for Åmot kommune 2024 – 2036 til offentlig høring i 8 uker. Høringsfrist er den 27. januar 2025.